

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

**СИНДРОМ ДЕФЦИТУ УВАГИ З ГІПЕРАКТИВНІСТЮ:
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМКИ КОРЕКЦІЙНОЇ
РОБОТИ**

Рибчинська А. М.	361
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВУ АГРЕСІЇ У ПІДЛІТКІВ НЕФОРМАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ	
Лазоренко Т. М., Карпич І. А., Слівінський Л. О.	363
ЕМОЦІЙНА ЗРІЛІСТЬ ЯК ПРЕДИКТОР СТРЕСОСТІЙКОСТІ МАТЕРІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	
Жежер І.М., Поспелова І.Д.	365
СІМЕЙНИЙ ВПЛИВ У ДИТИНСТВІ ЯК ЧИННИК ВИНИКНЕННЯ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДОРОСЛОМУ ВІЦІ	
Томашевська Ю.Б., Бабаян Ю.О.	370
ВПЛИВ НЕСПРИЯТЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ПОДІЙ У ДИТИНСТВІ НА РОЗВИТОК ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДОРОСЛОМУ ВІЦІ	
Тума С. М., Шевченко Р. П.	373
ОСОБЛИВОСТІ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДІТЕЙ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ (ЗПР) ТА ЇЇ ЕВОЛЮЦІЯ	
Федоренко Н.В., Венгер Г.С.	376
STRUCTURE AND METHODOLOGICAL FRAMEWORK OF THE STUDY OF EMOTIONAL INTELLIGENCE AND PROFESSIONAL SELF- DETERMINATION	
Sorochynska S. B.	380

Секція VI.

***ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ТА
ДОСВІД УКРАЇНИ***

**ДИЗАДАПТОВАНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ІЗ ПРОЯВАМИ
ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ В УМОВАХ
ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ ТА ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ**

Андрійченко А.Г., Мельничук І.В.	383
РОЗЛАД ДЕФЦИТУ УВАГИ ТА ГІПЕРАКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	
Білоус Л.М., Мельничук І.В.	386
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ РЕАДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІСЛЯ УЧАСТІ В БОЙОВИХ ДІЯХ	
Воронецька О. В. , Онищенко О. О.	389
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ СИНДРОМУ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЇХ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЯ	
Гаврилюк Л. А., Богдан Ж. Б.	391
РОЛЬ ДЕПРЕСИВНО-ТРИВОЖНОГО ДИСТРЕСУ У ФОРМУВАННІ КЛІНІЧНОЇ КАРТИНИ ПІСЛЯПОЛОГОВОЇ ДЕПРЕСІЇ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ	
Гарбарук Г.Ю., Фрунзе О.В.	396

У деяких випадках, особливо при виражених симптомах, може бути рекомендована медикаментозна терапія. Її призначення та контроль здійснює лікар-невролог або психіатр. Важливо, що медикаментозна терапія є лише частиною комплексного підходу і не замінює психологічну та педагогічну корекцію.

Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю – це складна, але керована проблема. Це не є вироком, а скоріше особливістю розвитку, що вимагає специфічного підходу. Діти зі СДУГ, попри свої труднощі, мають значний потенціал та унікальні здібності, які можуть бути розкриті за умови належної підтримки.

Корекційна робота має бути всебічною, враховувати індивідуальні особливості кожної дитини та охоплювати різні аспекти її життя. Важливо створювати для дітей зі СДУГ підтримуюче середовище, де їх розуміють, приймають та допомагають розкрити свій потенціал. Спільні зусилля фахівців, батьків та шкільного персоналу дозволяють значно покращити якість життя дітей зі СДУГ, сприяти їхній успішній адаптації в соціумі та повноцінному розвитку. Розуміння та терпіння є ключовими елементами в роботі з такими дітьми, адже кожна дитина заслуговує на можливість успішно реалізувати себе.

Література:

1. Бертин, М. Виховання дітей зі СДУГ. Практичне керівництво для батьків. Київ: Науковий Світ, 2024. 282 с.
2. Суковський, Є. Гіперактивний розлад із дефіцитом уваги у дітей: poradник для батьків. Львів: Левада, 2018. 144 с.
3. Уілсон, Д. К., Русс, С. В. Як приборкати тигра: Як навчити дитину керувати емоціями. Харків: Видавнича група «Основа», 2024. 192 с.
4. Файфер, Л. У. Практична когнітивно-поведінкова терапія для дітей та підлітків. Понад 200 вправ для підтримки дітей з тривожними та емоційними розладами, дітей з аутизмом та СДУГ. Київ: Науковий Світ, 2023. 278 с.
5. Хейг, Ш., Мітчел, Ф. Захопливі заняття для розвитку концентрації та самоконтролю у дітей зі СДУГ. Київ: Науковий Світ, 2025. 122 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВУ АГРЕСІЇ У ПІДЛІТКІВ НЕФОРМАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Слівінський Л. О., Лазоренко Т. М., Карпич І. А

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Сучасне суспільство стикається з посиленням проявів агресії серед підлітків, що викликає занепокоєння не лише у фахівців, але й у батьків, педагогів, правоохоронців. Особливу увагу привертає агресивна поведінка молоді, яка об'єднується у неформальні групи, які часто орієнтовані на альтернативні цінності, заперечливі настрої, опозиційність до соціальних норм. У сучасній психології проблема агресивної поведінки підлітків, зокрема в контексті їхньої участі у неформальних об'єднаннях, активно досліджується як на міжнародному, так і на вітчизняному рівнях. У контексті соціально-психологічного аналізу неформальних об'єднань актуальними є дослідження

І. В. Бурачека, Н. С. Сушика, О. В. Шевченко, Н. І. Яворської [1; 2; 3; 4]. Результати цих досліджень дозволили визначити, що неформальні підліткові групи — це об'єднання, що виникають стихійно, поза межами офіційних інституцій, часто з власною символікою, нормами поведінки, ієрархією. Залежно від типу субкультури (готична, панківська, футбольні фанати, скінхеди тощо), агресія може проявлятися вербально, фізично, опосередковано або символічно [1; 2; 4]. Слід зазначити, що агресія в підлітковому віці набуває специфічних рис через кризу ідентичності, пошук самоствердження, підвищену емоційність та чутливість до соціальної оцінки. Приєднання до неформальних груп може виступати як спосіб адаптації або, навпаки, прояв дезадаптації до соціального середовища.

Мета нашого дослідження - вивчити прояви агресії у підлітків, які належать до готичної субкультури, з'ясувати причини, що зумовлюють її вираженість. З урахуванням мети дослідження нами були проведені наступні методики: методика діагностики показників і форм агресії А. Басса та А. Дарки, методика агресивності А. Ассінгера, методика діагностики самооцінки психічних станів Г. Айзенка, методика «Автопортрет». Психодіагностичне дослідження проводилося у змішаному форматі: частина респондентів проходила опитування офлайн, індивідуально або в малих групах (по 3–5 осіб); інша частина учасників брала участь у дослідженні онлайн за допомогою електронних форм Google Forms, спеціально адаптованих для кожної методики з чіткими інструкціями та контрольними запитаннями для перевірки коректності відповідей. В дослідженні приймали участь учні 9-х класів Таїровської ЗОШ та підлітки, які відносяться до неформальної течії «готів», а також у дослідженні приймали підлітки, які належать до готичної неформальної групи м. Львів, всього було 40 респондентів з них 20 представників неформальних об'єднань і 20 учнів 9-х класів.

Проведене дослідження дало змогу зробити наступні висновки:

1. Порівняльні результати діагностики показників і форм агресії А. Басса і А. Дарки представників готичної субкультури та учнів 9-х класів показали, що фізична агресія притаманна більш готам (55%) ніж учням 9-х класів (10%), це можна пояснити тим, що одна з причин вибору готичної субкультури це виклик суспільству через афективні реакції, хуліганство, бажання затвердитись в новому середовищі. Також вербальна агресія притаманна більш готам (50%) ніж учням 9-х класів (20%) причиною чого є протест. Було виявлено також, що відчуття провини при цьому більш притаманно учням 9-х класів (65%) ніж готам (25%) це пояснюється тим, що на представників готичної течії впливають релігійні переконання.

2. Встановлено, що результати діагностики агресивності А. Ассінгера представників готичної субкультури та учнів 9-х класів свідчать про те що агресія більш притаманна підліткам-готам (високі результати 75%), це пояснюється причинами прийняття готичної субкультури такими як відсутність мети в житті, виклик суспільству, виклик та нерозуміння в сім'ї та оточуючих. Але учні 9-х класів показали середні результати (55%), що пояснюється віковими особливостями.

3. Порівняльний аналіз дослідження самооцінки психічних станів по А. Айзенку з учнями 9-х класів та представниками готичної субкультури показали, що агресивність більш притаманна готам (35% високі показники), що пояснюється високим рівнем фрустрації (психологічний стан гнітючої напруги, тривожності, відчуття безвихідності і відчаю; виникає в ситуації, яка сприймається особою як невідворотна загроза досягненню значимої для неї мети, реалізації тій або іншій її потреби; реакцією на стан фрустрації є виникнення внутрішньої тенденції до агресивності, яка або затримується, проступаючи у вигляді дратівливості, або відкрито проривається у вигляді гніву).

4. Результати діагностики проєктивної методики «Автопортрет», підтвердили попередні результати - в 70% малюнків підлітків-готів було виявлено тенденція агресії та 54% напруженості та тривожності на відміну від учнів 9-х класів (56% - агресія, 45% - тривожність).

Таким чином, по даним дослідження було встановлено, що рівень агресії у готів вищий ніж в учнів 9-х класів, що зумовлено рядом причин, такими як вплив лідерів неформальної групи готів, хуліганство, бажання затвердитись в новому середовищі, виклик суспільству, протест, високим рівнем фрустрації та тривожності.

Література:

1. Бурачек І. В. Характеристика формальних та неформальних груп підприємства. URL:<https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/11/143.pdf>(дата звернення: 03.04.2025).
2. Сушик Н. С. Сутність, елементи, особливості, класифікації, фактори формування субкультури підлітків: соціально-педагогічний аспект. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Педагогічні науки». 2012. С. 160 – 164.
3. Яворська Н. І. Вплив молодіжної субкультури на формування гендерної ідентичності підлітків: автореф.дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05. «Соціальна психологія, психологія соціальної роботи». Луганськ, 2013. 19 с.

ЕМОЦІЙНА ЗРІЛІСТЬ ЯК ПРЕДИКТОР СТРЕСОСТІЙКОСТІ МАТЕРІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Поспелова І.Д., Жежер І.М.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Анотація. Стаття зосереджена на теоретичному обґрунтуванні визначального впливу рівня емоційної зрілості на здатність матерів, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, ефективно долати хронічний психологічний стрес. Проведене дослідження переконливо доводить, що емоційна зрілість є ключовим внутрішнім ресурсом, який значною мірою обумовлює рівень стресостійкості цих жінок. Аналіз широкого спектру наукової літератури вітчизняних та зарубіжних авторів підтверджує наявність тісного та позитивного взаємозв'язку між розвинутою емоційною зрілістю та підвищеною стійкістю до стресових ситуацій. Наголошено на необхідності подальших емпіричних досліджень для вивчення цього взаємозв'язку та розробки психологічної допомоги.